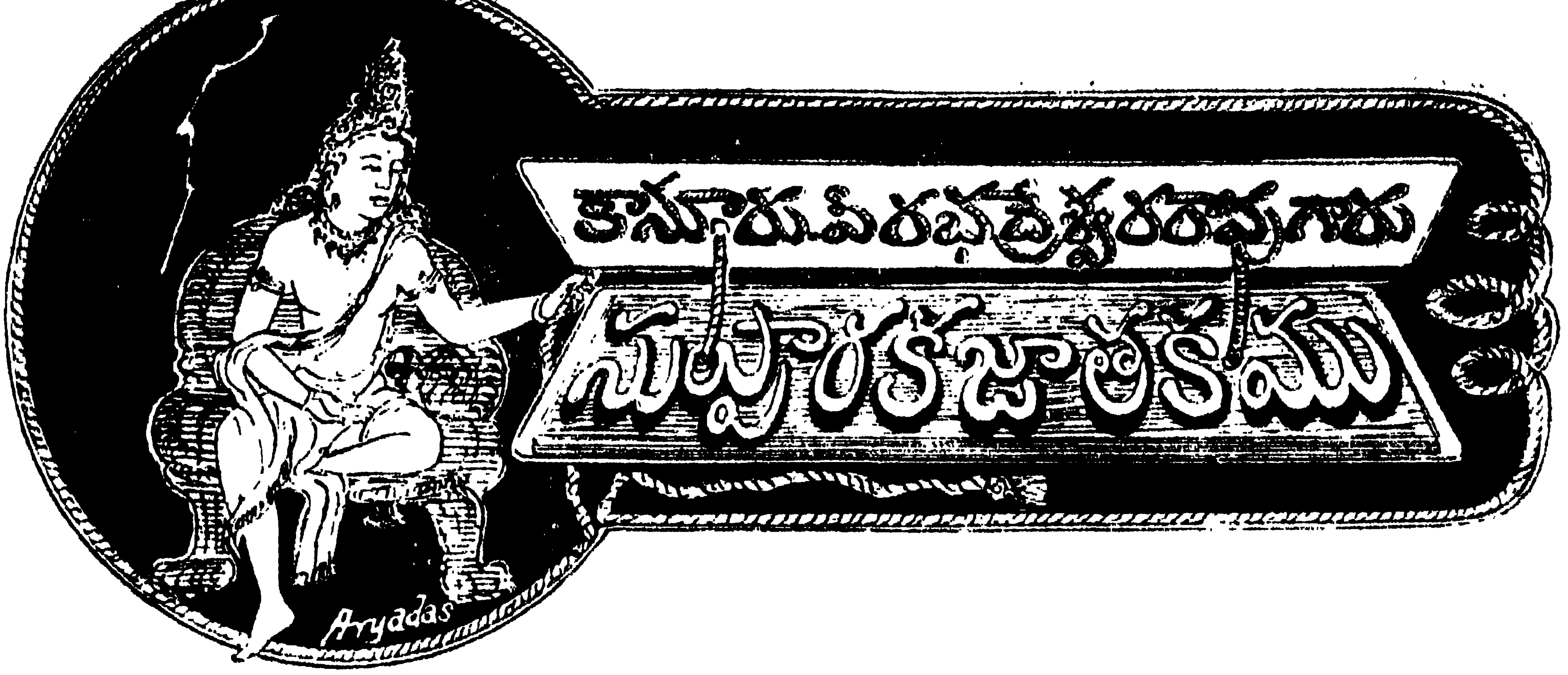

శా. అంధుండై జగతీపతిన్ గొలిచి నీచాత్మ్యం బటం బెంచి ని
ర్బంధంబేర్పడ కర్ణధారుఁడయి పారావారము ల్దాటుచున్
అంధప్రక్రియ నున్న వర్తకుల కత్యానందమొప్పన్ దయా
సింధుండై ఘనరాసుల న్నొసగి ప్రోచెన్నాఁడె బుద్ధుం డిలన్.

పూర్వకాలమందు భరువనురాజు భరురాజ్య మేలుచుండెను. ఆరాజ్యమందు భరుకచ్ఛ[1] పట్టణమను సుప్రసిద్ధ నౌకాశ్రయము గలదు. ఆపట్టణమున బోధిసత్త్వుఁ డగ్ర నియామకుని పుత్త్రుఁడై జన్మించెను. ప్రసాదాదిగుణ విరాజితుండై, సువర్ణవర్ణ శరీరుండైనందున నతనికి సుప్పారక కుమారుఁడని పేరిడిరి. షోడశవర్షప్రాయుఁ డగునాటి కతఁడు నౌకాశాస్త్రపారంగతుండై పౌరజనుల యుల్లము లుల్లసిల్లఁ జేసె. జనకుని మరణానంతర మాతఁడు నావికజ్యేష్ఠుఁడై యానపాత్రముల నడపఁ జొచ్చెను. అనుభవమునకుఁ దోడు, శాస్త్రజ్ఞానమును, బుద్ధికుశలతయు నుండుటచే నాతఁడు నడపునావ కెన్న డెట్టియాపదయుఁ దటస్థింపలేదు.

ఒకసారి లవణజలతుషారము లాతని నేత్రములందుబడి యతని నంధుని గావించెను. అప్పటినుండి నౌకాజీవనము వదలి రాజు నాశ్రయింప నాతఁడు మదసుప్పారకు నగ్రపణ్యకునిగ నియమించెను. రాజునొద్దకువచ్చిన మాతంగ తురంగములను, శుభ్రముక్తాహారములను, అమూల్యరత్నమాణిక్యములను, సుప్పారకుఁడు పరీక్షించి, వెలఁగట్టుచుండెడివాఁడు.

ఒకనాఁడు వణిజులు కొందఱు నడగొండనుంబోని భద్రగజమును రాజునొద్దకు గొనివచ్చి పట్టపుటేనుఁగుగ స్వీకరింపుమని వేఁడిరి. రాజు దానిని రత్నపరీక్షకునొద్దకు బనిచె. సుప్పారకుఁ డంత దానిశరీరముఁ జేతితో మెల్లగ దడవి, "ఇది మన పనికిఁ దగినదికాదు. దీనివెనుక కాళ్లలో

నొక్కింత వంకరకలదు.

(1) పట్టణము=రేవు; సముద్రతీర పట్టణము (Sea-coast town)

(2) నియామకుఁడు=కర్ణధారి (Mariner)

ఇదిపుట్టిన వెంటనే దీనితల్లి మోయ శక్తిఁజాలక క్రిందపడవైచిన కతంబున దీని వెనుక కాళ్లలో నట్టివి కిలత్వమేర్పడియె." నని పలికెను. వర్తకులఁ బ్రశ్నింప నాఁతడు చెప్పినది సత్యమనిరి. రా జదివిని సంతసించి, సుప్పారకున కెనిమిది [1]కహాపణములు బహుమాన మిచ్చెను.

ఇంకొకనాఁడు, కొందఱొక యుత్తమాశ్వముదెచ్చి రా జధిరోహించుట కెంతేయుఁ దగియున్నదని పచించిరి. బోధిసత్త్వుఁడు దానిశరీరమును తడవి చూచి, "ఇది మన భూపతికిఁ దగినదికాదు. ఏలన ఇది పుట్టిననాఁడే దీనితల్లి చనిపోయెను. తల్లిపాలు లభింపకపోయినందున, దీని యన

యవస్ఫూర్తిలోఁ గొంతలోపము కలిగె"నని నుడివెను. విచారింపగా నదికూడ సత్యమని తేలెను. రా జదివిని సంతోషహృదయుఁడై, రత్నపరీక్షకుని కెనిమిది నాణెములు బహూకరించెను.

మఱియొకనాఁడు, దివ్యమంగళరథ మాతని కడకుఁ గొనిరాఁబడియె. సుప్పారకుఁడు దానిఁ బరిశీలించి, "ఛీ! ఈరథము తొఱ్ఱచెట్టు కలపతోఁ జేయఁబడెను. రాజున కిది తగునా!" యని చెప్పెను. అదికూడ నిజమయ్యెను. రా జదివిని ప్రమోదాంతరంగుఁడై మఱల నాతని కెనిమిది నాణెము లిచ్చెను.

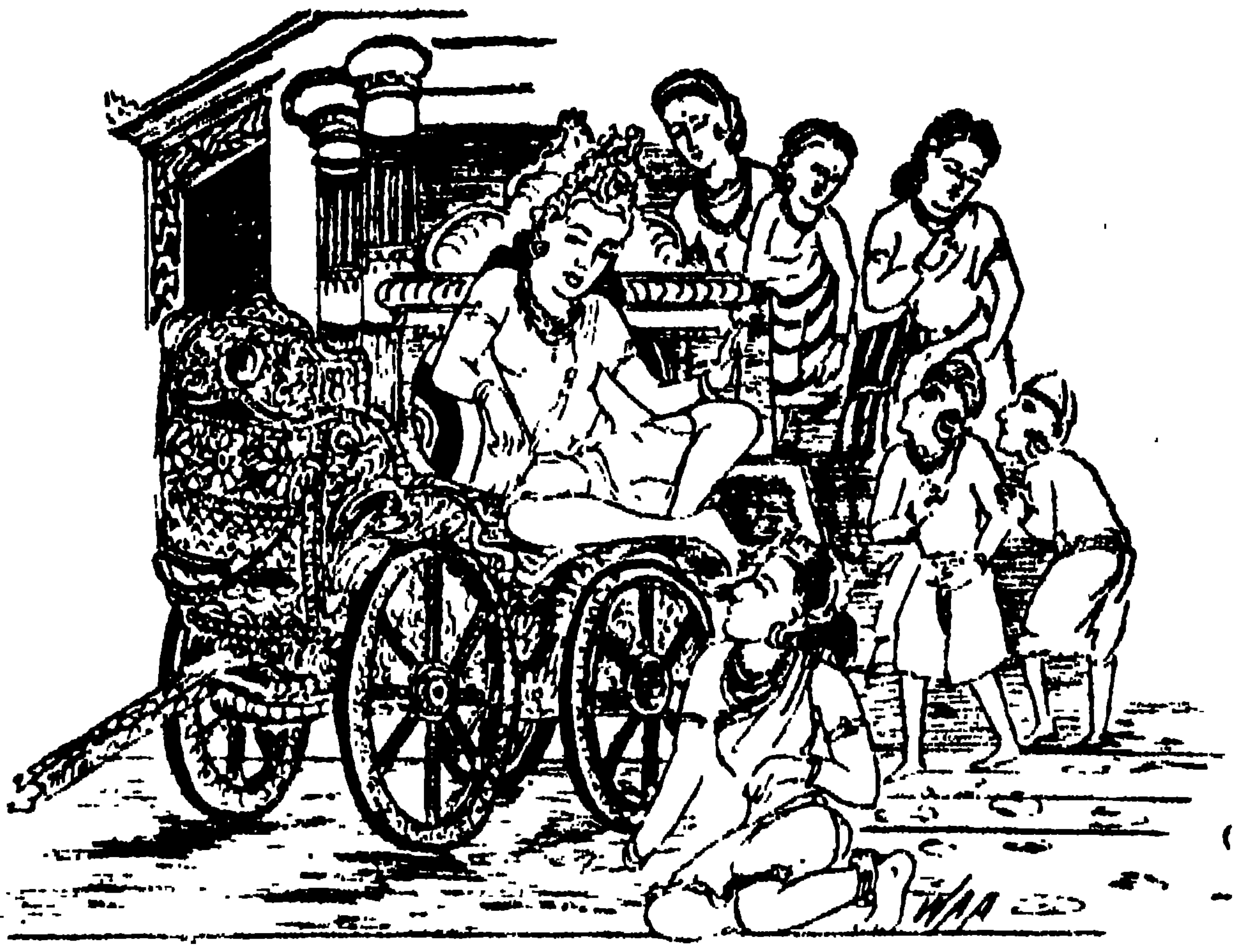

"ఛీ! ఈరథము తొఱ్ఱచెట్టు......రాజున కిది తగునా?"

వేఱొకనాఁడు, అనర్ఘరత్నకంబళము పరీక్షకు వచ్చెను. మునుపటివలెనే, సుప్పారకుఁడు దానిఁ జేతితో జాగ్రత్తమై పరీక్షించి, "ఇందొకచోట నెలుకకొట్టినది

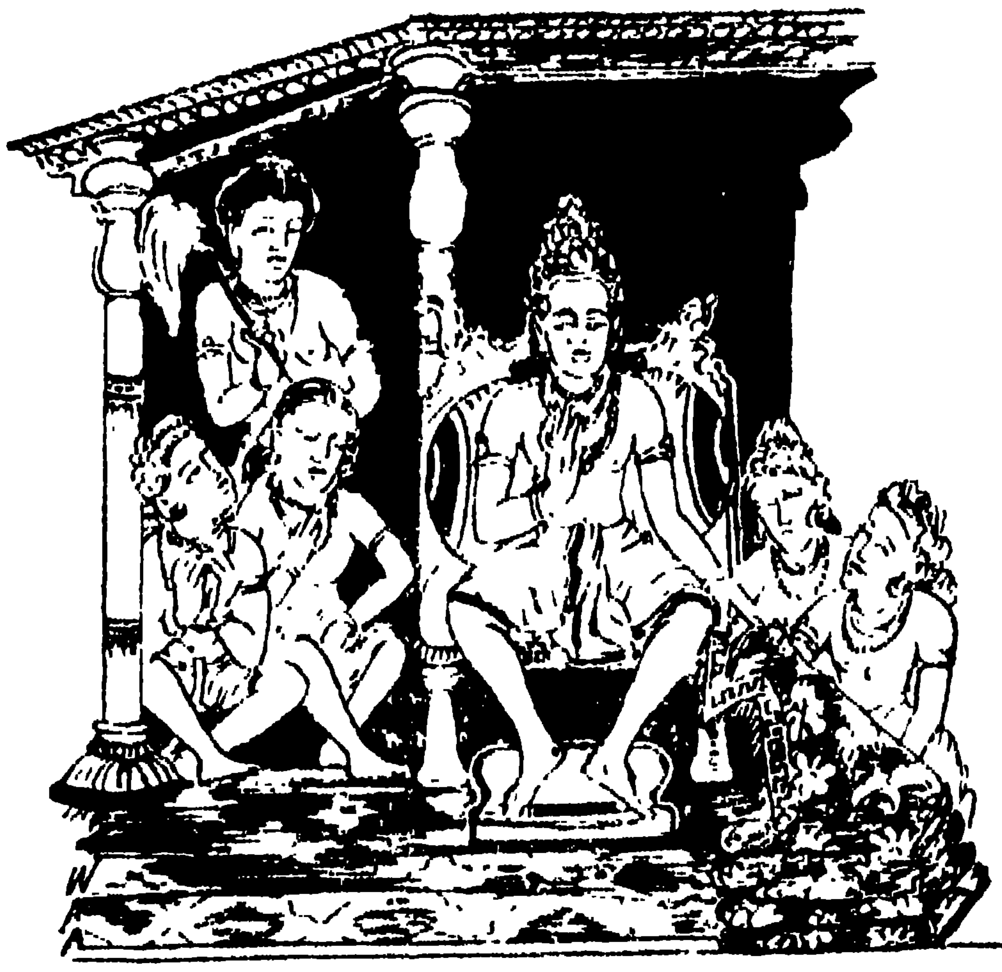

సుమా!" యని హెచ్చరించెను. అంతట నాకంబళమును శోధింపగా, ఆవిషయము యథార్థమయ్యెను. రాజది విని యాశ్చర్యచకితుఁడయ్యు మఱల నాయెనిమిది నాణెములనే బహుమానముజేసెను. రత్నపరీక్షకుని మనమునం దపు డనుమాన మొందుదయించె. "ఈధరణీపతి ఇన్ని చిత్రవిచిత్రవిషయములఁజూచి యాశ్చర్యపడియు, మాటిమాటికి లెక్కపెట్టి యెనిమిది కహాపణములే యిచ్చుచున్నాఁడు.

(1) ఆకాలమునందలి యొక నాణెము.

ఇతనియం దేదియో లోప ముండకమానదు. చూతము.

క్షత్రియకులోత్పన్నుఁ డెన్నఁడైన నిట్లు చేయునా?

నీచవంశజుఁడగు నాపితుఁడే[1] యిట్లు చేయనోపు. కాన నీతఁ డట్టినీచకులమునఁ బుట్టియుండవలయు. ఇట్టి రాజును గొలిచిన ప్రయోజనము శూన్యము. సుఖముగా నిలుచేరి కాలక్షేపము చేసెదను." అని చింతించి, భరుకచ్ఛ పట్టణము మఱచిపోయెను.

అప్పుడు కొందఱు వర్తకులు లోకనావను సిద్ధముచేసి ఆయోడను నడప సమర్థు లెవరాయని విచారింపగా, గ్రుడ్డివాఁడైనను సుప్పారకుఁడే యందఱకు సమర్థుఁడనియు ఉపాయకుశలుఁ డగుటవలన నాతనియోడ కెన్నఁడు ముప్పు రాదనియుఁ దెలిసికొని యాతని సమీపించి, 'నిన్ను మాయోడకు కర్ణధారునిగ నియమించితిమి. మా వేడికోలును మన్నింపవలెను' అని విన్నవించిరి.

"మిత్రులారా! నేనంధుఁడనుగదా! నావ నెట్లు నడపగలను?" అని సుప్పారకుఁడు వచింప వారతనిని విడువక నిర్బంధించినందున నెట్టకేల కాతఁడెట్లో యొప్పుకొని వారితోఁ బయనము సాగించి మహాసముద్రములు దాటి వెళ్లెను. మొదటి యేడుదినములలో నోడ కెట్టి యుపద్రవమును రాలేదు. అనంతర మకాలవాతములు జనించె. నాలుగునెల లాయోడ సముద్రపీఠమునం జరించి తుదకు ఖురమాలా సాగరముఁ జేరెను. అందలి జలచరములు మనుష్యసమానశరీరములతోను, కత్తివంటి పదను గల నాసికలతోను మునుఁగుచు తేలుచుండె. వర్తకులు వానిఁ జూచి ఆసముద్రనామముఁ దెల్పుమని మహాసత్త్వు నడిగిరి.

చికిలికత్తులఁబోలు నాసికలతోడ
రమ్యమానుష్య సమ శరీరములతోడ
మెలఁగుచున్నవి యిందలి జలచరములు
సాగరపు నామ మేమి సార్థకతుండ?

బోధిసత్త్వుఁడును నౌకాశాస్త్రపారీణుఁ డగుటచే నయ్యది ఖురమాలి యని తెలిసి యిట్లని పలికె:

ఘనము గడియించి మించెడు తలఁపుతోడ
పావనంబైన భరుకచ్ఛ పట్టణంబు
వదలి వార్ధులపాలైరి వణిజులిచట
వినుఁడు ఖురమాలి యని దీనిపేరు నిజము.

ఆసముద్రమునందు వజ్రములు మెండుగఁ గలవు. అది యెఱింగిన సుప్పారకుఁడు, 'వజ్రము లిందు గలవని తెలిపితినా, పేరాసచే వీ రీయోడను వానిచే నింపి ముంచివేసెదరు. అని తలంచి వారి కానంగతిఁ దెల్పక లంగరు వేసి, చేపలు పట్టువానివలె వల వైచి వజ్రరాసులను పైకి లాగి, ఓడయం దొకచో వాని భద్రపఱిచి, పనికిరానివస్తుసంచయము నావల బారవైచె.

పిదప నానావ ఖురమాల నతిక్రమించి అగ్నిమాల యనుసాగరము దరిసెను. ఆయర్ణవము మిట్టమధ్యాహ్న సూర్యునిపగిది, ప్రజ్వలించుచున్న అగ్నిమండలమువలెను కన్పట్టెను. అంత నావర్తకులు

పట్టపగటింటి సూర్యుని పగిది మెఱసి
ప్రలయకాలాగ్ని మండలవిధము దోఁచి

(1) నాపితుఁడు=మంగలి.

కనులు మిఱుమిట్లు గొలిపి నిర్ఘాతపఱచు
సాగరపునామమేమి తథాగతుండ ?

అని యడిగిరి. బోధిసత్త్వుఁడును

ఘనము గడియించి మించెడు తలఁపుతోడ
పావనంబైన భరుకచ్ఛపట్టణంబు
వదలి వార్ధులపాలైరి వణిజు లిచట
అగ్నిమాలంద్రు దీనిపేరార్యులార!

అని పలికెను. ఆజలధియందు సువర్ణ మత్స్యాధికముగ నుండు కతంగి మునుపటివలెనే కాంచనము సేకరించి ఓడయందుఁ దాఁచెను.

ఆయోడ అగ్నిమాలదాఁటి, దధిమాలను సమీపించెను. అది క్షీరసముద్రమువోలె స్వచ్ఛమయి, దధిసముద్రముభాతి ధావళ్యముఁ దాల్చి విరాజిల్లుచుండెను. అంత నావర్తకులు

క్షీరసాగరస్వచ్ఛతఁ గేరుచున్న
దధిసముద్రంపుధవళిమఁ దాల్చియున్న
పండువెన్నెలతేటలు పఱచుచున్న
సాగరపునామ మేమి తథాగతుండ ?

అని యడిగిరి. బోధిసత్త్వుఁడును

ధనము నార్జించి సుఖపడు తలఁపుతోడ
పావనంబగు భరుకచ్ఛపట్టణంబు
వదలి వార్ధులపాలైరి వణిజు లకట!
తెలిపెద వినుండు దధిమాల దీనిపేరు.

అని పలికెను. ఆసముద్రమునిండ వెండి మెండుగ నుండు కతంగి, ఉపాయాంతరమున దానిని సాధించి వెనుకటి వలెనే సేకరించెను. అంతట నాయోడ దధిమాల దాఁటి కుశమాల యనురత్నాకరము సమీపించెను. ఆసముద్రజలములు నీలకాంతుల నీనుచు నీలకుశరాశి వలెను, సస్యసంపన్నమగు క్షేత్రముపోల్కిని గన్పట్టెను. అందు నీలమణులు లెక్కలేనన్ని గలవు. కర్ణధారి వెనుకటివలె వానిని సేకరించి ఓడయం దొకచో దాచెను.

ఓడ కుశమాల దాఁటి నలమాల యనుసాగరము ప్రవేశించెను. అది చక్కని నలవనమువలెను, పసిమి గ్రక్కెడి వేణువనమువిధమునను గాన్పించెను. అందు వంశరాగవైడూర్యములు నిండి యుండెను. బోధిసత్త్వుఁడు మునుపటివలెనే కొన్నిటి నాయోడయందు దాఁచెను.

ఓడ నలమాలదాఁటి, అల్లకల్లోలముగనున్న వాలభముఖసముద్రముఁ బ్రవేశించెను. అచ్చట నుత్తుంగతరంగము లన్నిదిక్కుల నుగ్రముగ లేచుచు పడుచున్నందున పాతాళగహ్వరములం బోలు సుడిగుండము లేర్పడుచుండెను. నీలాకాశమును చుంబించు నుత్తుంగతరంగములతోడను జలధిగర్భవైచిత్ర్యములఁ జూపు సారంగముల తోడను హృదయపుటవిదారణములై, శ్రవణకుహర నిర్భేదనములై మిన్నంటు భూరిభయంకర ధ్వానములతోడను కలగుండువడుచున్న ఆభీకరదృశ్యముఁ జూచి వణిగ్గణములు భీతచేతస్కులై గడగడ వడఁకిరి.

చలదుత్తుంగతరంగ సంఘములతో సంభిన్న ఫేనాళితో
వలయాకారగభీరరంధ్రములతో వ్యాలోలభూతాళితో
విలసత్ భూరిభయంకరధ్వనులతో ఘోరేవిరావంబుతో
నంభోనామ సముద్రముంగనిరి కంపాయత్తులై వర్తకుల్

బోధిసత్త్వుఁ డది వాలభముఖజలధి యని పేరు తెల్పి "ఓమిత్రులారా! మున్నెన్నఁడీసముద్రముఁ బ్రవేశించి యోడ తిరిగిపోలేదు. ఇటకు వచ్చిన ప్రతినావయు నీసుడిగుండములలో మునిఁగి నాశన మొందవలసినదే" యని పల్కెను.

ఆనావలో నేడువందలమంది జను లుండిరి. మృత్యుభయవిహ్వలులై అంద ఱొక్కపెట్టున కెవ్వున నార్చి ఆయదఃపు అవీచీనరకమందు తీవ్రవేదన ననుభవించుచు రోదనము ననుకరించెను. అతికరుణాయుతంబగునాయారవంబు విని బోధిసత్త్వుఁడు తనలో నిట్లని చింతించె "ఇప్పటి నేను తప్ప నితరు లెవ్వరును వీరి రక్షింపఁ జాలంత వారు. మదీయసత్యప్రతిజ్ఞవలన వీరి నిప్పుడే రక్షింతు గాక!" అని వారిదిక్కు మొగంబై, 'తాతలారా! న,

గంధోదకస్నానముఁ జేయించి, నూతనవస్త్రము లొసంగి, పుణ్యపాత్రలో నైవేద్య మిడి, ఓడపైభాగమున గూర్చుండఁ బెట్టుఁడు' అని నుడివెను. వారును వల్లెయని యట్లు చేసిరి. బోధిసత్త్వుఁ డంతట నావమీఁద నిలుచుండి, భిక్షాపాత్రను రెండు చేతులతో నెత్తిపట్టి యిట్లని శపథము గావించెను: "పుట్టి బుద్ధి యెఱిగిననాఁటఁగోలె, ఒక్కప్రాణి నైనను హింస నొనర్పనైతినేని, అహింసా ధర్మపరాయణుండ నేని, నిత్యసత్యవ్రతుండ నేని, ఈనావ సురక్షితముగా నిల్లు చేరుఁగాక!

"ప్రాణిహింసను సేయనివాఁడ నేని,
పలికి యెన్నడు బొంకనివాఁడ నేని,
తలఁపునందైన ధర్మంబు తప్పనేని,
శీఘ్రమున నావ మాయిలు చేరుఁగాక."

తత్క్షణమే, దూర దేశంబులఁ ద్రోవతప్పి నాలుగు నెలలనుండి చరించుచున్న ఆయోడ, మంత్రసిద్ధివలనం బోలె నొకనాటిలో భరుకచ్ఛమున కత్యద్భుతముగ వచ్చి చేరెను. పిదప నది యెనిమిది[1] యుసభములు భూమి మీఁదఁగూడ నడచి, కర్ణధారుని గృహద్వారము నెదుట వ్రాలెను. బోధిసత్త్వుఁడంతతో డివర్తకులకుఁ దాను తెచ్చిన వజ్రవైడూర్య ప్రవాళాదిమణులను రజతకాంచనాదికములను పంచిపెట్టి, "ఈధనము మీకు చాలును. ఇఁక నెన్నఁడును సముద్రయాన మొనర్పకుఁ"డని హితము గఱపెను. తరువాత నాతఁడు యావజ్జీవము భూరిదానాది సత్క్రియ లొనర్చి, కీర్తిదీధితులు దిక్కటాహములు నిండ యశఃకాయుఁడై శుక్రనగరమున కేఁగెను.

"ఈనావ సురక్షితముగా నిల్లు చేరుగాక!"

1. ఉసభము=సుమారు 78 గజములు.
2. ఉసభములు=[illegible] ఫర్లాంగులు.